

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) І СУДОВИХ ДІЙ

§ 1. Поняття слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій

Слідчі (розшукові) дії — дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК).

При проведенні слідчих (розшукових) дій підлягають виявленню не лише ті обставини, що викривають підозрюваного, а й ті, що виправдовують його або пом'якшують покарання.

Підставами для проведення кожної слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети (ч. 2 ст. 223 КПК) (володіння особою інформацією, що стосується злочину, можливість особи впізнати об'єкти, пов'язані зі злочинном, можливість виявлення слідів злочину тощо).

Процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) дій встановлено у кримінальному процесуальному законі. Недотримання процесуальних правил проведення слідчих (розшукових) дій є порушенням закону і тягне за собою недійсність проведених дій та недопустимість одержаних у результаті їх проведення доказів. Недопустимі докази відповідно до ч. 2 ст. 86 КПК не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень і на них не може посылатися суд при ухваленні судового рішення.

Спільною метою для всіх без винятку слідчих (розшукових) дій є отримання (збирання) доказів або перевірка вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Мета кожної окремої слідчої (розшукової) дії прямо визначається конкретними законодавчими приписами, якими регламентовано процесуальний порядок її проведення, або впливає з них. Так, метою обшуку є виявлення та фіксація відомостей про обставини вчинення криміналь-

ного правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (ч. 1 ст. 234 КПК); метою огляду місцевості, приміщення, речей та документів є виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 237 КПК); метою слідчого експерименту є перевірка й уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 240 КПК); метою освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого є виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет (ч. 1 ст. 241 КПК). Залучення ж експерта для проведення експертизи здійснюється з метою використання необхідних спеціальних знань для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження (ч. 1 ст. 242 КПК).

Необхідність проведення в тій чи іншій слідчій ситуації окремої слідчої (розшукової) дії певного виду або декількох однойменних чи різнойменних слідчих (розшукових) дій, об'єднаних у тактичну операцію, послідовність проведення цих дій, коло їх учасників та інші істотні умови визначаються прокурором самостійно, а слідчим — самостійно або за дорученням чи вказівкою прокурора. В окремо визначених кримінальним процесуальним законом випадках необхідність проведення окремих слідчих (розшукових) дій визначається слідчим суддею (наприклад, у разі залучення експерта за клопотанням сторони кримінального провадження (ст. 243 КПК), вирішення питання про отримання зразків для експертизи та порядок його здійснення (ч. 8 ст. 244, ст. 245 КПК)).

Негласні слідчі (розшукові) дії — це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК (ч. 1 ст. 246 КПК). Негласні слідчі (розшукові) дії — це новий для вітчизняного кримінального процесуального законодавства інститут, покликаний забезпечити підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування з розкриття та розслідування злочинів, який відомий кримінальному процесуальному законодавству низки європейських країн як спеціальні слідчі дії.

Негласність слідчих (розшукових) дій означає їх прихованість передусім від осіб, щодо яких вони проводяться, а також від інших осіб, які не беруть у них участі (у тому числі співробітників слідчих і оперативних підрозділів). Проведення слідчих (розшукових) дій у такій формі покликане забезпечити збирання відомостей про злочин і особу, що його вчинила, встановити її місцезнаходження і місцезнаходження речей і документів, що мають значення для кримінального провадження, попередити протидію розслідуванню злочину, забезпечити безпеку учасників кримінального провадження і членів їхніх сімей у ситуаціях, коли шляхом проведення слідчих (розшукових) дій досягнення цих цілей є ускладненим або взагалі неможливим.

Цей різновид слідчих (розшукових) дій може здійснюватися лише негласним шляхом та із застосуванням засобів, притаманних власне оперативній діяльності, за допомогою спеціальних технічних засобів фіксації інформації, через залучення осіб, які сприятимуть у проведенні таких дій на конфіденційній основі, а також кваліфікованих співробітників спеціальних підрозділів органів правопорядку, які сприятимуть їх підготовці та проведенню. Участь понятих при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій не передбачена.

Усі негласні слідчі (розшукові) дії проводяться тільки після початку кримінального провадження і винятково у кримінальних провадженнях щодо злочинів. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій при розслідування кримінальних проступків не допускається (ст. 300 КПК).

Фактичними підставами проведення негласних слідчих (розшукових) дій є відомості про реальну можливість отримати в результаті їх здійснення докази, що мають значення для кримінального провадження. Ці дії проводяться лише у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Залежно від їхнього виду і конкретної мети негласні слідчі (розшукові) дії проводяться щодо підозрюваного чи іншої особи, якщо лише в результаті їх проведення є можливість отримати відомості про злочин і особу, яка його вчинила, чи обставини, що мають значення для досудового розслідування (про події, речі й документи, які мають істотне значення для досудового розслідування) (статті 246, 261 КПК).

Рекомендовано вченою радою Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (протокол № 4 від 26.10.2018 р.)

Рецензенти:

В. В. Тищенко — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія», член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України;
М. С. Шумило — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України

Колектив авторів:

В. Ю. Шепітько, д-р юрид. наук, проф. (кер. авт. кол.) — вступ; розділи 1, 2, 4; § 1, 4 розділу 5; § 2, 3, 5 розділу 5 (у співавт.); розділ 6; § 1–8 розділу 7; § 1–3, 7, 9 розділу 8; розділи 9, 10, 12; § 1, 3 розділу 13; § 2 розділу 13 (у співавт.); § 1–5, 7, 8 розділу 14; § 3 розділу 15; розділ 16 (у співавт.); § 4–6 розділу 17; § 1, 3, 5–9, 12 розділу 18; § 4, 10 розділу 18 (у співавт.); § 1 розділу 19 (у співавт.); § 2–5 розділу 19; § 3, 4 розділу 21, § 1–4 розділу 22;

В. А. Журавель, д-р юрид. наук, проф. — § 2 розділу 15;

В. О. Коновалова, д-р юрид. наук, проф. — розділ 3; § 4, 5 розділу 15; § 1–3 розділу 17; § 2 розділу 18; розділ 20; § 1, 2 розділу 21;

В. М. Шевчук, д-р юрид. наук, проф. — § 6 розділу 14;

М. В. Шепітько, д-р юрид. наук, доц. — § 1 розділу 15;

Г. К. Авдеева, канд. юрид. наук, доц. — § 9, 10 розділу 7; § 11 розділу 8; розділ 11;

В. І. Алексійчук, канд. юрид. наук, доц. — § 3 розділу 16 (у співавт.); § 10 розділу 18 (у співавт.); § 1 розділу 19 (у співавт.);

В. В. Білоус, канд. юрид. наук, доц. — § 2, 3, 5 розділу 5 (у співавт.); § 4–6, 8, 10 розділу 8; § 2 розділу 13 (у співавт.); § 1, 2 розділу 16 (у співавт.);

О. Ю. Булукув, канд. юрид. наук, доц. — § 9 розділу 14;

Є. С. Демідова, канд. юрид. наук — § 11 розділу 18;

О. М. Домашенко, канд. юрид. наук — § 6 розділу 15;

Д. В. Затенацький, канд. юрид. наук — § 10 розділу 14;

О. В. Фунікова, канд. юрид. наук, доц. — § 4 розділу 18 (у співавт.);

В. О. Яремчук, канд. юрид. наук — § 5 розділу 22

Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / [В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, К82 В. О. Коновалова та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Харків : Право, 2019. – 456 с.

ISBN 978-966-937-505-6

ISBN 978-966-937-542-1 (т. 1)

У першому томі підручника викладено загальнотеоретичні проблеми криміналістики, висвітлено питання криміналістичної техніки та окремих її галузей, розкрито зміст криміналістичної тактики. Поданий матеріал адаптовано до нових навчальних програм юридичних закладів вищої освіти та сучасних вимог.

Розраховано на студентів юридичних спеціальностей закладів вищої освіти, а також може бути корисним аспірантам, викладачам, науковцям та співробітникам органів правопорядку, суддям, адвокатам та іншим юристам.

УДК 343.98(075.8)

ISBN 978-966-937-542-1 (т. 1)
ISBN 978-966-937-505-6

© Шепітько В. Ю., Журавель В. А.,
Коновалова В. О. та ін., 2019
© Видавництво «Право», 2019

§ 4. Поняття і принципи планування розслідування.....	269
Техніка планування	261
§ 5. Вчення про криміналістичну версію.....	263
§ 6. Тактичні помилки в слідчій діяльності.....	270
<i>Запитання для самоконтролю</i>	272

Розділ 16. СУТНІСТЬ ТА ВИДИ

СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) І СУДОВИХ ДІЙ	273
§ 1. Поняття слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій	273
§ 2. Види слідчих (розшукових) дій.....	276
§ 3. Поняття судових дій та їх види.....	290
<i>Запитання для самоконтролю</i>	295

Розділ 17. ОГЛЯД.....

§ 1. Поняття, види та принципи слідчого огляду.....	297
§ 2. Підготовка до огляду місця події.....	300
§ 3. Пізнавальна сутність огляду місця події.....	301
§ 4. Тактика огляду місця події.....	307
§ 5. Огляд трупа.....	316
§ 6. Фіксація результатів огляду місця події.....	317
<i>Запитання для самоконтролю</i>	327

Розділ 18. ДОПИТ.....

§ 1. Поняття та види допиту.....	328
§ 2. Процес формування показань.....	331
§ 3. Підготовка до допиту.....	334
§ 4. Постановка запитань і пред'явлення доказів як тактичні прийоми допиту.....	337
§ 5. Зміст тактики допиту.....	339
§ 6. Встановлення психологічного контакту.....	342
§ 7. Актуалізація забутого в пам'яті допитуваного.....	344
§ 8. Викриття неправди в показаннях.....	347
§ 9. Допит неповнолітніх.....	351
§ 10. Тактика одночасного допиту (очної ставки). Перехресний допит.....	354
§ 11. Допит судового експерта.....	358
§ 12. Фіксація результатів допиту.....	362
<i>Запитання для самоконтролю</i>	363